

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 48/09-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť maloletého D. Ž., zastúpeného zákonnou zástupkyňou - matkou A. Ž., obaja bytom B., právne zastúpeného advokátom JUDr. M. O., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práv podľa čl. 3 a čl. 27 Dohovoru o právach dieťaťa v spojení s čl. 41 ods. 1, 4 a 6 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co 73/2008-48 z 29. apríla 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletého D. Ž. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júla 2008 doručená sťažnosť maloletého D. Ž. (ďalej len „maloletý sťažovateľ“), zastúpeného zákonnou zástupkyňou - matkou A. Ž., obaja bytom B., právne zastúpeného advokátom JUDr. M. O., Ž., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu

ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť a na primerané materiálne zabezpečenie vo forme výživného podľa čl. 3 a čl. 27 Dohovoru o právach dieťaťa v spojení s čl. 41 ods. 1, 4 a 6 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 Co 73/2008-48 z 29. apríla 2008.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 21 P 209/2006 z 12. marca 2007 bola schválená dohoda medzi rodičmi maloletého sťažovateľa o úprave ich práv a povinností k nemu (ako aj k jeho súrodencovi) počas trvania ich manželstva. Podľa tejto dohody bol maloletý sťažovateľ a jeho súrodenec zverený do osobnej starostlivosti matky a otec bol povinný prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 46,47 € (1 400 Sk) a jeho súrodenca sumou 59,75 € (1 800 Sk) mesačne s účinnosťou od 1. augusta 2006. Súčasťou dohody rodičov bola aj úprava styku otca s maloletými deťmi.

Rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 5 C 5/2008 z 29. januára 2008 bolo rozvedené manželstvo rodičov maloletého sťažovateľa a boli upravené práva a povinnosti k maloletému sťažovateľovi (ako aj k jeho súrodencovi) po rozvode manželstva. Maloletý sťažovateľ a jeho súrodenec boli zverení do výchovy a opatery matky a otcovi bola uložená povinnosť prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 66,39 € (2 000 Sk) a na výživu jeho súrodenca sumou 82,98 € (2 500 Sk) mesačne od právoplatnosti rozvodu. Označeným rozsudkom bol upravený aj styk otca s maloletými deťmi.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podala odvolanie matka i otec maloletého sťažovateľa. Matka vo svojom odvolaní určenú sumu výživného zo strany otca považovala za nízku a nezodpovedajúcu možnostiam otca. Otec súdom určenú sumu výživného považoval za vysokú a nezodpovedajúcu jeho možnostiam a navrhol určiť výživné v rozsahu, ako bolo určené rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007. Poukázal na to, že určením sumy jeho vyživovacej povinnosti rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007

nedošlo na jeho strane, ako ani na strane maloletých detí k žiadnej zmene pomerov, ktoré by odôvodňovali určit' vyššiu sumu výživného.

Krajský súd svojím rozsudkom z 29. apríla 2008 odvolaniami matky i otca napadnutý rozsudok Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 5 C 5/2008 z 29. januára 2008 vo výroku o rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom zmenil tak, že otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého s'ťažovateľa sumou 46,47 € (1 400 Sk) a na výživu jeho súrodenca sumou 59,75 € (1 800 Sk) mesačne od právoplatnosti rozvodu.

Maloletý s'ťažovateľ namietal nezákonnosť a neústavnosť rozsudku krajského súdu z 29. apríla 2008 a uviedol, že označený rozsudok trpí týmito závažnými hmotnoprávnymi vadami:

„1. Krajský súd na základe daňového priznania otca za rok 2006 dôvodí, že reálny príjem otca činí 12.400,- Sk mesačne. Treba uviesť, že uvedené mechanické preberanie údajov z daňového priznania povinného rodiča - podnikateľa je pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti rodiča v zmysle § 62 ods. 2, § 62 ods. 5, 63 ods. 1, 63 ods. 2 a § 75 ods. 1 Zákona o rodine č. 36/2005 Z. z. zjavne nezákonné. Krajský súd mal v zmysle označených ustanovení Zákona o rodine povinnosť skúmať, aké sú reálne možnosti a schopnosti otca, v čom spočívajú jeho skutočné výdavky v rámci podnikateľskej činnosti a či bolo vynaloženie týchto výdavkov pri podnikaní otca bolo nevyhnutné resp. v akom rozsahu. Na pojednávaní otec pritom priamo potvrdil, že za účelom zníženia svojho daňového základu využíva daňový inštitút paušálnych výdavkov vo výške 60 % príjmov, ktoré v daňovom konaní nemusí preukazovať a ani špecifikovať. Otec pritom nevedel vysvetliť, v čom spočívajú jeho skutočné náklady pri podnikaní. Prvostupňový súd dôkaz navrhnutý matkou - predloženie peňažného denníka otca za rok 2006, bez vecného opodstatnenia nevykonal. Deklarovaný príjem otca za rok 2006 pritom činí sumu 477.980,- Sk. Skutočný mesačný príjem otca predstavuje minimálne sumu 30.000,- Sk netto. Deklarované príjmy a výdavky matky sú v porovnaní s príjmom otca transparentné a reálne, nakoľko matka má ako zamestnanec príjem iba zo mzdy z jediného pracovného pomeru.

2. Krajský súd v odôvodnení vôbec nezohľadnil, že určenie výživného v rozsudku Okresného súdu v Žiline sp. zn. 21 P 209/2006 zo dňa 12. 03. 2007 bola vykonané s účinnosťou ku dňu 01. 08. 2006 a nie k dátumu vyhlásenia rozhodnutia 12. 03. 2007. Pri zmene rozhodnutia o výživnom nie je rozhodný čas vydania rozhodnutia, ale čas, ku ktorému (deklaratórne) došlo k zmene rozhodnutia. Je zrejmé, že za čas od 01. 08. 2006 (predchádzajúce rozhodnutie o výživnom) do 29. 04. 2008 (čas rozhodnutia krajského súdu o odvolaní) došlo k nie zanedbateľnému zvýšeniu životných nákladov, čo v zmysle § 78 ods. 3 Zákona o rodine predstavuje relevantnú zmenu pomerov (zvýšenie bežných životných nákladov nie je potrebné v konaní preukazovať, nakoľko v zmysle § 121 O. s. p. ide o skutočnosť všeobecne známu). Krajský súd v Trenčíne taktiež pri konštatovaní absencie zmeny pomerov pozabudol na skutočnosť, že právoplatnosťou výroku o rozvode došlo ex lege k zániku vzájomnej vyživovacej povinnosti medzi manželmi, čím v danej veci došlo k ďalšej podstatnej zmene pomerov...

3. Pokiaľ Krajský súd v Trenčíne svoje rozhodnutie ťažiskovo opiera od rozsudku Okresného súdu v Žiline sp. zn. 21 P 209/2006 zo dňa 12. 03. 2007, súd opomenul, že počas uvedeného konania navrhovateľ (otec mal. detí) od decembra 2006 proti zadržoval mal. syna D. Ž. Návrh matky na vydanie predbežného opatrenia Okresný súd v Žiline pritom zamietol. Za daného stavu odlúčenia obe mal. deti značne psychicky trpeli, navyše navrhovateľ začal cielene manipulovať mal. D. Ž. proti jeho matke. Vrátenie mal. syna otec pritom podmieňoval dohodou rodičov o styku a výške výživného podľa jeho požiadaviek. Je zrejmé, že za daného neznesiteľného stavu bola matka de facto nútená pristúpiť na ultimatívne otcove požiadavky (buď výživné alebo dieťa). Je preto zarážajúce, že krajský súd existenciu situácie, za ktorej bola uzavretá rodičovská dohoda v konaní Okresného súdu v Žiline vedeného pod sp. zn. 21 P 209/2006 pri svojom rozhodovaní opomenul...

4. Krajský súd v Trenčíne opomenul, že Okresný súd v Žiline v konaní 21 P 209/2006 pri schvaľovaní rodičovskej dohody posudzoval iba to, či uzavretá dohoda rodičov nie je v hrubom rozpore so záujmami mal. detí, nevykonával však dokazovanie týkajúce sa výšky primeraného výživného.

5. Zásadu absolútnej priority výživného podľa § 62 ods. 5 Zákona o rodine krajský súd pri svojom rozhodovaní taktiež nerešpektoval. “

Maloletý sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie ním označených práv rozsudkom krajského súdu z 29. apríla 2008, zrušil tento rozsudok a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie, priznal mu finančné zadostučinenie v sume 663,88 € (20 000 Sk) a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci (v tomto prípade všeobecným súdom v občianskoprávnom konaní) nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy,

ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s už uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť maloletého sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či existujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 21 P 209/2006 z 12. marca 2007 bola schválená dohoda medzi rodičmi o úprave ich práv a povinností k maloletému sťažovateľovi počas trvania ich manželstva. Podľa tejto dohody bola okrem iného určená povinnosť otca prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 46,47 € (1 400 Sk) mesačne s účinnosťou od 1. augusta 2006.

Rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 5 C 5/2008 z 29. januára 2008 bolo rozvedené manželstvo rodičov maloletého sťažovateľa. Maloletý sťažovateľ bol zverený do výchovy a opateru matky a otcovi bola uložená povinnosť prispievať na jeho výživu sumou 66,39 € (2 000 Sk) mesačne od právoplatnosti rozvodu. Zároveň súrodeneц maloletého sťažovateľa bol zverený do výchovy a opateru matky a otcovi bola uložená povinnosť prispievať na jeho výživu sumou 82,98 € (2 500 Sk) mesačne od právoplatnosti rozvodu. Predmetným rozsudkom bol upravený aj styk otca s maloletými deťmi.

Krajský súd svojím rozsudkom z 29. apríla 2008 odvolaním matky i otca napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom zmenil tak, že otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého sťažovateľa sumou 46,47 € (1 400 Sk) a na výživu jeho súrodence sumou 59,75 € (1 800 Sk) mesačne od právoplatnosti rozvodu.

Maloletý sťažovateľ namieta porušenie svojich označených základných a iných práv rozsudkom krajského súdu.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas maloletého sťažovateľa so závermi krajského súdu, ktorý podľa neho nesprávne vyhodnotil skutočnosti rozhodujúce na posúdenie, či došlo k podstatnej zmene pomerov od posledného určenia rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom (určenie výživného počas trvania manželstva rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007), ktoré by odôvodňovali iné určenie jeho vyživovacej povinnosti.

Podľa názoru maloletého sťažovateľa na rozdiel od záverov krajského súdu k takejto podstatnej zmene pomerov došlo od posledného určenia rozsahu vyživovacej povinnosti otca rozsudkom okresného súdu z 12. marca 2007. Maloletý sťažovateľ bol toho názoru, že bolo namieste určiť vyššiu sumu výživného ako 46,47 € (1 400 Sk), ktorá bola určená rozsudkom krajského súdu.

Podľa maloletého sťažovateľa krajský súd nesprávne a nedostatočne vyhodnotil schopnosti a možnosti otca, neprihliadol na to, že došlo k zvýšeniu životných nákladov v období od rozhodnutia okresného súdu z 12. marca 2007 o výživnom do rozhodovania krajského súdu rozsudkom z 29. apríla 2008 a že rozvodom manželstva došlo k zániku vyživovacej povinnosti medzi manželmi (rodičmi maloletého sťažovateľa), a taktiež neprihliadol na okolnosti, na základe ktorých došlo k uzavretiu dohody o výživnom, ktorú schválil okresný súd rozsudkom z 12. marca 2007.

Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že nie je vo veciach, ktoré patria do právomoci všeobecných súdov, alternatívnou alebo mimoriadnou opravnou inštitúciou. Preto ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že v týchto veciach nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie

s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, pričom by zároveň mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Ústavný súd po preskúmaní rozsudku krajského súdu z 29. apríla 2008 konštatuje, že ho nemožno považovať ani za arbitrárny, ani za zjavne neodôvodnený.

Ústavný súd zistil, že krajský súd preskúmal rozsudok okresného súdu v rozsahu, v akom bol napadnutý odvolaním, vysporiadal sa s odvolacími dôvodmi a dospel k tomuto záveru:

„Predošlá úprava vyživovacej povinnosti bola súdom uskutočnená rozsudkom Okresného súdu Žilina zo dňa 12. 3. 2007, č. k. 21P/209/2006-89, ktorý nadobudol právoplatnosť 27. 3. 2007. Označeným rozsudkom bola medzi účastníkmi schválená rodičovská dohoda, podľa ktorej sa navrhovateľ (otec detí) zaviazal platiť na ich výživu, a to na mal. R. 1.800,- Sk mesačne a na mal. D. 1.400,- Sk mesačne, s účinnosťou od 1. 8. 2006, vždy do 25-teho dňa v mesiaci vopred. Treba dodať, že rodičov maloletých detí v uvedenom konaní zastupovali tí istí advokáti, z ktorých iniciatívy vzišla aj uvedená rodičovská dohoda. Rodičovskú dohodu súd schválil, pretože vykonaným dokazovaním zistil, že zodpovedá ustanoveniam § 62 ods. 1, 2, 4, § 65 Zákona o rodine (z hľadiska určenia rozsahu vyživovacej povinnosti). Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že navrhovateľ ako živnostník mal za rok 2005 príjem 415.980,- Sk, výdavky 273.683,- Sk, základ dane 142.297,- Sk, priemerne mesačne 11.858,- Sk. Zárobok matky bol 9.000,- Sk.

V konaní o rozvod manželstva bol zistený príjem navrhovateľa za rok 2006 vo výške

477.980,- Sk, výdavky 329.289,- Sk, základ dane 148.691,- Sk, teda mesačne 12.400,- Sk. Zárobok odporkyne bol zistený vo výške 10.200,- Sk.

Prvostupňový súd sám konštatoval, že v pomeroch účastníkov oproti predošlej úprave rozsahu vyživovacej povinnosti navrhovateľa (otec detí) nedošlo k podstatnej zmene. S týmto konštatovaním sa zhoduje aj odvolací súd na základe skutkových okolností, významných pre určenie výšky výživného.

Z vyššie uvedených dôvodov, najmä s poukazom na všetky významné okolnosti, ktoré existovali už v čase prvého rozhodnutia o výživnom, teda že rodičia nežili spolu, že otec má byt, hifi súpravu, auto a nebola preukázaná kvalifikovaná zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala iné rozhodnutie o výživnom, bolo potrebné rozhodnutie okresného súdu v napadnutej časti zmeniť a určiť rozsah vyživovacej povinnosti otca v rovnakom rozsahu, než bola určená súdom schválenou rodičovskou dohodou.“

Ústavný súd poznamenáva, že citované odôvodnenie rozsudku krajského súdu z 29. apríla 2008 obsahuje vecné, dôsledné a vyčerpávajúce vysporiadanie sa so všetkými skutočnosťami, ktoré boli rozhodné na ustálenie rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom na čas po rozvode. Maloletý sťažovateľ neuviedol vo svojej sťažnosti argumenty, ktoré by mohli spochybniť ústavnosť záverov krajského súdu a signalizovali by ich arbitrárnosť.

Skutočnosť, že sa maloletý sťažovateľ nestotožňuje s právnymi závermi krajského súdu, nemôže viesť k záveru o ich zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a neznamená ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právne názory všeobecných súdov svojimi vlastnými. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení právneho predpisu, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu v napadnutom rozhodnutí krajského súdu o takéto rozhodnutie nejde.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť maloletého sťažovateľa odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2009